

Νοτρ Νταμ, 12ος, 19ος, 21ος αιώνας

Ο μέγας συμβολισμός που αντανακλάται από την αποκατάσταση της Παναγίας των Παρισίων απαντά σε μια σειρά από ερωτήματα για το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον. Σε μια εποχή πολιτικής κρίσης στη Γαλλία, αλλά και σε μια εποχή υπονόμευσης ή, έστω, αμφισβήτησης της πολιτισμικής ισχύος της Δύσης, η νέα Νοτρ Νταμ υποδηλώνει με τρόπο έμμεσο και σαφή την εγγενή δυνατότητα αναγέννησης.

Η Παναγία των Παρισίων αποτελεί ένα από τα μοναδικά αρχιτεκτονικά θαύματα του μεσαιωνικού κόσμου που λειτουργεί ως αέναο έργο εν προόδω από τον 12ο αιώνα έως σήμερα. Όλοι οι αιώνες προσθέτουν κάτι, αλλά αυτό που μοιάζει περισσότερο εντυπωσιακό είναι οι διαφορές στις προσεγγίσεις. Από μνημείο

θρησκευτικής ισχύος και τεχνολογικού επιτεύγματος στον Μεσαίωνα, η Νοτρ Νταμ ενσωμάτωσε τον 19ο αιώνα, με την αναμόρφωση που συνδέθηκε κυρίως με το όνομα του Viollet-le-Duc, το καινοτόμο βλέμμα του 1840-50. Ο 21ος αιώνας συνόψισε, συναιρέσει, ανέσκαψε και προσέθεσε νέες επιστρώσεις και νέες αντιλήψεις για τη χρήση και τη χρησιμότητα των μνημείων.

Στον Μεσαίωνα, η Νοτρ Νταμ ισχυροποίησε τον σύνδεσμο Εκκλησίας και Στέμματος, αλλά πρωτίστως προέβαινε σε μια δόξα συγκίνησης. «Οι εκκλησίες προορίζονταν να είναι πλήρεις αισθη-

Γ Ν Ω Μ Η

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

τηριακές εμπειρίες», διαβάζουμε για τη Νοτρ Νταμ στο βιβλίο των Μάθιου Γκάμπριελ και Ντέιβιντ Πέρι «Οι φωτεινοί αιώνες» (μτφ.: Μενέλαος Αστερίου, εκδ. Πατάκη). Αυτή η πνευματικότητα ήταν αναπόδραστο στοιχείο και η απτότητα που απέκτησε από τον γλυπτικό και καλλιτεχνικό διάκοσμο εξακολουθεί και ταραίζει το υποσυνείδητο ακόμη και στους εκκοσμικευμένους καιρούς μας.

Αυτό που μοιάζει και σήμερα ιδιαίτερα ισχυρό είναι η δυνατότητα ενός μνημείου να κλονίσει στερεότυπες και παγιωμένες αντιλήψεις. Η Νοτρ Νταμ διαμέσου των αιώνων επαναφέρει τα

επιτεύγματα των μεσαιωνικών χρόνων (στην οικοδομική, στην καλλιτεχνία, στον πολιτικό ακτιβισμό και στην κατανόηση της άυλης ισχύος). Επαναφέρει επίσης το δέος απέναντι στο καινοτόμο πνεύμα του 19ου αιώνα, στον οποίο, άλλωστε οφείλουμε το Παρίσι που γνωρίζουμε σήμερα.

Η δική μας εποχή έχει άριστους ερευνητές και η τεχνολογία υπηρετεί τις αποκαταστάσεις. Το άυλο αποτύπωμα της νέας Νοτρ Νταμ προσφέρεται εκ νέου για αναγνώσεις ύψιστου συμβολισμού, που στη μεταβατική εποχή μας έχουν ιδιαίτερη σημασία. Η καταστροφή του 2019 ενίσχυσε τον ρόλο των μνημείων στην πολιτική ρητορική, στη λαϊκή συνείδηση, στη διπλωματία της τεχνολογίας, στην κατανόηση του χρόνου.